

Sygn. akt II DSI 70/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Zubert (przewodniczący)

SSN Konrad Wytrykowski (sprawozdawca)

Ławnik SN Łukasz Kotynia

Protokolant Anna Rusak

przy udziale Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego Marka Woźniaka

w sprawie prokuratora Prokuratury Rejonowej w W. **M. C. D.**

obwinionej o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego stanowiącego przypadek mniejszej wagi, a polegającego na oczywistej i rażącej obrazie przepisów art. 21 pkt 4 k.p.k., art. 326 k.p.k., art. 310 § 1 i § 2 k.p.k., art. 22 § 1 k.p.k. oraz § 215 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 roku – regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na rozprawie w dniu 14 stycznia 2020 roku odwołania wniesionego przez Prokuratora Generalnego od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 30 sierpnia 2019 r., sygn. akt PK I SD 78.2019

orzeka:

I. zmienia zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej kary w ten sposób, że na podstawie art. 142 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. - Prawo o prokuraturze wymierza obwinionej M. C. D. karę dyscyplinarną upomnienia;

II. w pozostałym zakresie zaskarżone orzeczenie utrzymuje w mocy;

III. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sygn. akt II DSI 70/19

W dniu 25 czerwca 2019 roku Prokurator Okręgowy w W. wymierzył prokuratorowi M. C. D. karę porządkową upomnienia uznając, że dopuściła się ona przewinienia dyscyplinarnego, stanowiącego przypadek mniejszej wagi nie uzasadniający wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, a polegającego na oczywistej i rażącej obrazie przepisów art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k., 326 k.p.k., 310 § 1 i § 2 k.p.k., art. 22 § 1 k.p.k. oraz § 215 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, dopuszczając do nadmiernej przewlekłości oraz do zawinionej beczynności w sprawie o sygn. akt PR Ds. (...) Prokuratury Rejonowej w W..

Zgodnie z uzasadnieniem decyzji, w Dziale Nadzoru Wydziału V Organizacyjnego Prokuratury Okręgowy w W., w związku z wnioskiem o przedłużenie czasu trwania śledztwa, dokonano analizy akt sprawy PR Ds. (...) Prokuratury Rejonowej w W.. Wykazała ona okresy beczynności w sprawie – od wszczęcia śledztwa w dniu 25 stycznia 2017 roku do 14 grudnia 2017 roku, a następnie od 11 stycznia 2018 roku do 20 września 2018 roku. Drugi z opisanych okresów beczynności stanowił jednocześnie czas bezpodstawnego zawieszenia śledztwa, po ustaniu przeszkody w jego prowadzeniu, a nadto pomimo upływu czasu trwania śledztwa, w 25 kwietnia 2017 roku, do zawieszenia postępowania w dniu 20 grudnia 2017 roku nie wydano postanowienia o jego przedłużeniu.

Następnie Zastępca Prokuratora Okręgowego w W. wdrożył postępowanie służbowe, w wyniku którego stwierdził, że uchybienia jakich dopuściła się obwiniona stanowiły oczywistą i rażącą obrazę przepisów art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k., art. 326 k.p.k., art. 310 § 1 i § 2 k.p.k. i art. 22 § 1 k.p.k. oraz § 215 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 roku – regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury – w rozumieniu art. 137 § 1 ustawy Prawo o prokuraturze. Jednakże z uwagi na fakt, że uchybienia, których dopuściła się obwiniona, stanowiły odosobniony eksces w prawidłowym wykonywaniu czynności, uznając stwierdzone przewinienie za przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi nieuzasadniające wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, wymierzył M. C. D. karę porządkową upomnienia.

W sprzecznie od wymierzonej przez Prokuratora Okręgowego w Warszawie kary, obwiniona wniosła o jej uchylenie. Obwiniona wskazała,

że do bezczynności w postępowaniu o sygn. akt Ds. (...) doszło, jednakże wynikała ona z nadmiaru obowiązków służbowych.

Odnosząc się do drugiego z okresów bezczynności (01.01.2018 r. – 30.09.2018 r.) obwiniona wskazała, że w Dziale Ds. Prokuratury Rejonowej w W. zarejestrowane zostały 822 sprawy, z czego 386 w jej referacie, jednak od 2 lutego 2018 roku do 10 marca 2018 roku oraz od 7 lipca 2018 roku do 1 października 2018 roku była jedynym prokuratorem wykonującym czynności w Dziale. Obwiniona wskazała, że począwszy od stycznia 2018 roku, w jej referacie pozostawało odpowiednio 56 spraw w styczniu, 60 w lutym, 77 w marcu, 89 w kwietniu, 85 w maju, 82 w czerwcu. Stwierdziła dalej, że prowadziła 156 spraw w lipcu, 172 w sierpniu, 195 we wrześniu 2018 roku. Nadmieniała, że prócz spraw bieżąco rejestrowanych prowadziła referat spraw zawieszonych, które zostały przedekretowane na innych prokuratorów całego działu Ds. Prokuratury Rejonowej w W., miała również w referacie 128 spraw zawieszonych, z których 18 podjęła i zakończyła decyzjami merytorycznymi. W okresie dotyczącym bezczynności, przez 34 dni pełniła dyżury zdarzeniowe, tyle samo dni pracy zajęły jej czynności wynikające z udziału w postępowaniach sądowych. Przez 28 dni korzystała z urlopu wypoczynkowego, przez 3 dni była niezdolna do pracy. Ponadto wykonywała czynności stanowiące konsekwencję pełnienia funkcji Kierownika Działu Ds. Obwiniona zaznaczyła, że informowała Prokuratora Rejonowego o konieczności skierowania do wykonywania czynności w Dziale Ds. Prokuratury Rejonowej w W. kolejnego prokuratora, co stało się w dniu 1 października 2018 roku. M. C. D. wskazała, że w sprawach zawieszonych osobiście wykonywała czynności i sporządzała decyzje kończące postępowania.

Podkreśliła, że mimo poświęcenia się intensywnej pracy nie była w stanie należycie sprawować nadzoru nad wszystkimi postępowaniami, dbać o terminowe przedłużanie wszystkich postępowań zwłaszcza, że przekraczało to niekiedy jej fizyczne możliwości. Obwiniona wskazała, że opisane przez nią okoliczności są wystarczające, aby uchylić się od wszelkich negatywnych konsekwencji związanych z zarzucanymi jej uchybieniami, czy brakiem terminowości, a w konsekwencji winny skutkować uchyleniem kary porządkowej upomnienia wymierzonej w dniu 25 czerwca 2019 roku przez Prokuratora Okręgowego w W..

W dniu 1 sierpnia 2019 roku, Prokurator Regionalny w W., rozpoznał sprzeciw obwinionej od decyzji Prokuratora Okręgowego w W. z dnia 25 czerwca 2019 roku i postanowił uchylić karę porządkową upomnienia i przekazać sprawę za pośrednictwem Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla (...) okręgu regionalnego do rozpoznania sądowi dyscyplinarnemu. Prokurator Regionalny stanął na stanowisku, że dane dotyczące ilości spraw pozostających w referacie obwinionej, nie mogą być

wyłączną podstawą dla oceny stwierdzonych uchybień. Wskazał, że tylko w sytuacji po zwrocie akt z jednostki Policji oraz przesłuchując świadka obwiniona zajmowała się sprawą, a zatem miała świadomość ciężących na niej obowiązków procesowych, których niepodjęcie skutkowało stwierdzonymi uchybieniami. W ocenie Prokuratora Regionalnego uchybienia, jakich dopuściła się obwiniona, stanowiły oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa.

Następnie, orzeczeniem z dnia 30 sierpnia 2019 roku Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym po rozpoznaniu niniejszej sprawy uznał obwinioną za winną przewinienia dyscyplinarnego stanowiącego przypadek mniejszej wagi, a polegającego na oczywistej i rażącej obrazie przepisów art. 21 pkt 4 k.p.k., art. 326 k.p.k., art. 310 § 1 i § 2 k.p.k., art. 22 § 1 k.p.k. oraz § 215 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 roku – regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, której dopuściła się w ten sposób, że w okresie od 25 stycznia 2017 roku do 14 grudnia 2017 roku, będąc referentem sprawy o sygn. akt PR Ds. (...) Prokuratury Rejonowej w W., zobowiązaną w ramach nadzoru służbowego do czuwania nad prawidłowym i sprawnym jego przebiegiem nie wywiązała się z tego obowiązku, dopuszczając do nadmiernej przewlekłości, a pomimo upływu czasu trwania śledztwa w dniu 25 kwietnia 2017 roku, do 20 grudnia 2017 roku, a więc przez 7 miesięcy i 7 dni nie wydała postanowienia o jego przedłużeniu, ponadto od 11 stycznia 2018 roku do 20 września 2018 roku, a więc przez 8 miesięcy i 9 dni nie podjęła śledztwa pomimo, że ustały ustawowe przesłanki jego zawieszenia, doprowadzając do zawinionej bezczynności, uchybiając powinności zapewnienia rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie, to jest czynu z art. 137 § 1 Prawa o prokuraturze.

W punkcie drugim orzeczenia sąd dyscyplinarny na podstawie art. 142 § 5 ustawy Prawo o prokuraturze odstąpił od wymierzenia kary, zaś w punkcie trzecim kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

W uzasadnieniu orzeczenia sąd dyscyplinarny wskazał, że niewątpliwie obwiniona winna jest popełnienia zarzucanego jej deliktu dyscyplinarnego, jednakże przewinienie to powinno zostać uznane za wypadek mniejszej wagi. Odstępując od wymierzenia kary sąd dyscyplinarny uznał, że obwiniona dopuszczając się zarzucanych jej uchybień nie działała z premedytacją, a w sytuacji nadmiernego, nieproporcjonalnego obciążenia obowiązkami służbowymi. Sąd ocenił, że do popełnienia deliktu doszło nie tylko z przyczyn zależnych od obwinionej. Jak wskazał Sąd Dyscyplinarny, do uchybień doszło wyjątkowo, gdyż służba obwinionej pełniona była w sposób nienaganny. Skutki uchybień zostały usunięte, zaś zachowanie obwinionej po ich ujawnieniu, tj. przyznanie się do winy i złożone oświadczenia pozwalają na uznanie, że dotychczasowe postępowanie ma wystarczające znaczenie

prewencyjne. Z uwagi na powyższe sąd dyscyplinarny odstąpił od wymierzenia kary.

Od przedmiotowego orzeczenia odwołanie wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając je na niekorzyść obwinionej w zakresie orzeczenia o karze.

Zaskarżonemu orzeczeniu Prokurator Generalny zarzucił:

- rażącą niewspółmierność kary polegającą na odstąpieniu od wymierzenia obwinionej kary dyscyplinarnej w sytuacji, gdy przypisany jej delikt dyscyplinarny polegał na oczywistym i rażącym naruszeniu przepisów prawa, co wykluczało uznanie go za wypadek mniejszej wagi, zaś prawidłowa ocena stopnia zawinienia przypisanego obwinionej czynu zawierająca zarówno stopień społecznej i korporacyjnej szkodliwości czynu, jak też uwzględniająca w należyty sposób cele, jakie kara dyscyplinarna winna spełniać w stosunku do sprawcy czynu, środowiska zawodowego oraz w odbiorze społecznym wskazuje na zasadność wymierzenia obwinionej kary dyscyplinarnej upomnienia.

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o zmianę orzeczenia w zaskarżonej części, poprzez wymierzenie obwinionej prokurator M. C. D. na podstawie art. 142 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o prokuraturze kary dyscyplinarnej upomnienia.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Odwołanie częściowo zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zakresem zaskarżenia nie zostały objęte ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym. Wobec powyższego, jako niezakwestionowane w odwołaniu skarżącego, są wiążące dla Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2019 r., sygn. akt II DSI 58/18, LEX nr 2640947).

Skarżący zaskarżył przedmiotowe orzeczenie jedynie w zakresie orzeczenia o karze i jak słusznie wskazał, w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że rozstrzygnięcie polegające na odstąpieniu od wymierzenia kary mieści się w sferze rozstrzygnięcia o karze, co oznacza dopuszczalność jego zaskarżenia z powołaniem podstawy odwoławczej wskazanej w art. 438 pkt 4 k.p.k. (podobnie: wyrok Sądu Najwyższego z 24 października 2017 roku, sygn. akt SDI 70/17, LEX nr 2427179).

Ustalenia faktyczne poczynione w niniejszej sprawie są bezsporne i nie budzą żadnych wątpliwości. Niekwestionowana jest bowiem, zasadnicza dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, okoliczność popełnienia przez obwinioną zarzucanego jej przewinienia dyscyplinarnego.

Kontrola rozstrzygnięcia sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji ograniczona została zakresem zaskarżenia orzeczenia przez skarżącego do rozstrzygnięcia o karze, a zatem jedynie do tego, czy uzasadnione jest odstąpienie od wymierzenia kary w świetle dyrektyw, o których mowa w przepisie art. 53 k.k.

Zarówno konstrukcja samego zarzutu jak i wniosku odwoławczego nie daje możliwości zmiany orzeczenia sądu dyscyplinarnego w zakresie uznania przewinienia za wypadek mniejszej wagi. Uznanie takie należy bowiem do sfery ustaleń faktycznych, a w tym zakresie skarżący nie zaskarżył orzeczenia sądu I instancji.

Tym samym przedmiotem rozpoznania w postępowaniu odwoławczym pozostaje kwestia oceny trafności reakcji dyscyplinarnej w ujęciu dyrektyw sądowego wymiaru kary, wyszczególnionych w art. 53 k.k., mającym odpowiednie zastosowanie na mocy art. 171 pkt 1 ustawy Prawo o prokuratorze. Z przepisu tego wynika, że wymierzając karę w granicach wyznaczonych stopniem winy, sąd obowiązany jest uwzględnić stopień społecznej szkodliwości czynu oraz wziąć pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które kara ma osiągnąć w stosunku do sprawcy, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Innymi słowy obowiązkiem sądu jest wymierzenie kary w taki sposób, by uzyskać efekt tzw. trafnej reakcji - *in concreto* dyscyplinarnej (postanowienie SN z 20.10.2017 r., III KK 381/17, LEX 2408304). Dla osiągnięcia tego efektu koniecznym jest uwzględnienie wszystkich dyrektyw wymiaru kary - prewencji generalnej, prewencji indywidualnej, stopnia społecznej szkodliwości i stopnia winy, które mają jednakową rangę. Stopień winy w tym układzie, stanowi *sui generis* nieprzekraczalną granicę dla dolegliwości wymierzonej kary, na który wpływają wszelkie okoliczności decydujące o zakresie swobody sprawcy w wyborze i realizacji zachowania zgodnego z prawem. Z rażącą niewspółmiernością kary mamy do czynienia, gdy występuje znacząca dysproporcja między wymierzoną karą a karą, która powinna być wymierzona, aby w odczuciu społecznym uznana była za sprawiedliwą. Wszystkie wymienione dyrektywy sądowego wymiaru kary, są zatem równorzędne i wszystkie muszą znaleźć uwzględnienie podczas doboru rodzaju kary i miarkowania jej wysokości. Jednak równorzędność dyrektyw nie oznacza równomierności w ich stosowaniu. Właśnie dzięki zróżnicowanemu wpływowi poszczególnych dyrektyw na wymiar kary konkretnego sprawcy - proporcjonalnemu do okoliczności wskazujących najbardziej odpowiednie spośród nich dla realizacji celów kary w konkretnym przypadku - możliwa jest indywidualizacja kary, czyli dostosowanie jej rodzaju i wymiaru do oczekiwanej skuteczności. Każdorazowo jednak poziom represyjności aplikowanego środka nie może przekroczyć stopnia winy.

Sąd dyscyplinarny uznał obwinioną za winną przewinienia dyscyplinarnego polegającego na oczywistej i rażącej obrazie przepisów art. 21 pkt 4 k.p.k., art. 326 k.p.k., art. 310 § 1 i § 2 k.p.k., art. 22 § 1 k.p.k. oraz § 215 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 roku – regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury. Kwalifikując powyższe przewinienie jako wypadek mniejszej wagi, Sąd Dyscyplinarny wziął pod uwagę, że obwiniona naruszyła swoim zachowaniem ważne reguły postępowania, uznając jednocześnie, że czyn ten odznaczał się niewielką szkodliwością dla służby prokuratorskiej. Wpływ na to miało przeciążenie obwinionej obowiązkami służbowymi i niewystąpienie wymiernych szkód dla stron postępowania karnego.

Podkreślić w tym miejscu należy, że rodzaj i charakter uchybień popełnionych przez obwinioną, a w szczególności długość okresów rażącej bezczynności, do jakich doszło w sprawie przez nią nadzorowanej, wskazuje, że odstąpienie przez Sąd Dyscyplinarny pierwszej instancji od wymierzenia obwinionej kary, nie pozwoliło na uznanie, by orzeczenie z dnia 30 sierpnia 2019 r., spełniło cele postępowania dyscyplinarnego, zarówno w zakresie realizacji celów zapobiegawczych, jak i wychowawczych.

Należy wskazać, że uchybienia jakich dopuściła się obwiniona, stanowiły oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa. Brak podejmowania czynności w śledztwie od 25 stycznia 2017 roku do 14 grudnia 2017 roku wprowadziła obciąża organ – Policję, lecz nie ekskulpuje obwinionej, która jako prokurator zobowiązana była, zgodnie z art. 326 § 2 k.p.k., do czuwania nad prawidłowym i sprawnym przebiegiem całego nadzorowanego postępowania. Obwiniona wszczęła śledztwo w dniu 25 stycznia 2017 roku, a więc kontrola toku śledztwa winna zostać przeprowadzona najpóźniej w dacie upływu ustawowego czasu jego trwania. Z powodu zaniechania obwinionej okres śledztwa nie został formalnie przedłużony przez blisko osiem miesięcy. Ilość spraw pozostających w referacie obwinionej, obciążenie dodatkowymi obowiązkami, nie może być wyłączną podstawą dla oceny stwierdzonych uchybień. Zarówno po zwrocie akt z jednostki Policji oraz w związku z przesłuchaniem świadka, obwiniona zajmowała się sprawą, a zatem miała świadomość ciążących na niej obowiązków procesowych, których zlekceważenie skutkowało stwierdzonymi uchybieniami.

Należy podkreślić, że istotą uchybień popełnionych przez obwinioną było naruszenie przepisów proceduralnych, mających na celu zapewnienie prawidłowego i sprawnego toku postępowania przygotowawczego. Powyższe wskazuje na rażący charakter tych uchybień, gdyż godziły one w obowiązek zapewnienia rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie i bez nieuzasadnionej zwłoki, naruszając w tym zakresie prawa strony.

W ocenie Sądu Najwyższego delikt dyscyplinarny, który popełniła obwiniona, odznacza się dużą szkodliwością dla służby prokuratorskiej oraz dla stron postępowania.

Jak słusznie wskazał skarżący nie można podzielić stanowiska sądu dyscyplinarnego, że skutki uchybień, jakie miały miejsce w niniejszej sprawie zostały usunięte, gdyż samo podjęcie czynności i prowadzenie postępowania nie wyeliminowało wcześniejszych uchybień polegających na długotrwałej beczynności i naruszeniu gwarancji zapewnienia rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie.

Dodatkowo podkreślić należy, że wbrew ocenie sądu dyscyplinarnego, samo wszczęcie i prowadzenie postępowania dyscyplinarnego nie jest dla obwinionej wystarczającą dolegliwością. Powyższe znajduje swoje potwierdzenie w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2012 r., sygn. akt SNO 37/12).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy uznał, że odstąpienie od wymierzenia kary stanowi rażąco niewspółmierne i niesprawiedliwe rozstrzygnięcie w stosunku do stopnia winy oraz społecznej i korporacyjnej szkodliwości czynu.

Zgodnie z treścią art. 142 § 1 ustawy Prawo o prokuraturze, karami dyscyplinarnymi są: upomnienie, nagana, usunięcie z zajmowanej funkcji, przeniesienie na inne miejsce służbowe, wydalenie ze służby prokuratorskiej.

Sąd Najwyższy uznał, że adekwatną do stopnia zawinienia i społecznej szkodliwości czynu jest najłagodniejsza z katalogu kar wymienionych w art. 142 § 1 cyt. ustawy – kara upomnienia. Sąd Najwyższy uznał, że kara ta spełni względem obwinionej i jej otoczenia funkcję moralno - wychowawczą.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy w punkcie pierwszym wyroku zmienił orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego i wymierzył obwinionej na podstawie art. 142 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o prokuraturze karę upomnienia.

Kara wymierzona obwinionej jest adekwatna i zadośćuczyni wymogom wychowawczym i ogólnoprewencyjnym.

Orzeczenie w punkcie II uzasadnione jest wyartykułowanym na rozprawie przez rzecznika dyscyplinarnego wnioskiem o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uznanie, że przypisany czyn nie stanowi przypadku mniejszej wagi, który nie mógł być uwzględniony z opisanych wyżej powodów.

O kosztach postępowania dyscyplinarnego orzeczono w punkcie trzecim wyroku na podstawie art. 166 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2016 roku, poz. 177 ze zm.).

